

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXXII-й РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 23-24/ ГРУДЕНЬ 2021 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

У номері:

- 1 Грудня – Національний день Румунії
- З діяльності голови СУР і депутата Миколи-Мирослава Петрецького
- Голодомор – найжасливіший період в історії українського народу
- До уваги учнів і студентів!
- «Хай буде великий Господь!»
- Хто, хто, хто Миколая любить...
- Видатні українки: княжа п'ятірка

Дорогі українці!

Швидким кроком наближаємося до періоду року, завжди сповненого глибоким духовним змістом, почуттями радості, хвилюванням, любов'ю до Бога та до ближніх. Феєрична атмосфера зимових свят спонукує нас обмірковувати як наші успіхи протягом року, так і майбутні проекти, які плануємо на новий рік.

Саме в цей час я хотів би висловити свою вдячність за всю працю та зусилля кожного з вас протягом цього року, останні дні якого стікають у клепсидрі часу.

Хочу запевнити вас, що Союз українців Румунії своєю діяльністю далі захищатиме спільні права та інтереси осіб, які

належать до української меншини, підтримуватиме й передаватиме майбутнім поколінням українські традиції, мову та культуру і надалі залишатиметься справжньою опорою для членів нашої громади, а також мостом між Румунією та Україною.

Сподіваюся, що й ці свята стануть для нас доброю нагодою передати далі успадковані звичаї й традиції, щоб зберігати самобутність українського народу.

Нехай ці свята принесуть вам внутрішній спокій, надію, здоров'я, єдність, й усе це хай буде скроплено любов'ю та мудрістю!

Щасливих свят!

Голова Союзу українців Румунії,
Депутат Микола-Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ

«ГОЛОДОМОР 1932-1933 РОКУ В УКРАЇНІ – НЕОБХІДНІСТЬ ЙОГО ЗАСУДЖЕННЯ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ»

Український голод (1932-1933), також відомий як Голодомор, був одним із найтрагічніших моментів, які пережив український народ в новітній історії. Голодомор ще називають «українським геноцидом», враховуючи, що його влаштувала радянська влада на чолі з тодішнім головою держави Йосипом Вісаріоновичем Сталіном.

Пам'ять жертв голодоморів українці вшановують щороку в четверту суботу листопада. Цього року він припав на 27 листопада. В цей день Комітет Бухарестської Філії Союзу українців Румунії спільно з

Посольством України в Румунії та Українською Церквою в Бухаресті організував захід «Голодомор 1932-1933 років в Україні – необхідність його засудження на міжнародному рівні».

Під час заходу відбулася панахида за жертвами Голодомору, яку відслужив парох Володимир Клемент Малкович.

Голова Бухарестської філії СУР Михайло Трайста прочитав промову голови Союзу українців Румунії, депутата Миколи-Мирослава Петрецького, який з трибуни Палати Депутатів підкреслив, що на сьогодні Голодомор геноцидом українського народу визнали 24 держави світу, між якими і Ватикан, і до яких додаються Організація Об'єднаних Націй та Європейський Парламент ЮНЕСКО, а також, що спроба стерти самотність етнічної групи є геноцидом, а рішення про визнання цього геноциду, хоча має скоріше символічний характер, є початком «історичної репарації» на користь українського народу, а також належним вшануванням пам'яті про мільйони невинно убієнних українців.

Тимчасово повірений у справах України в Бухаресті Павло Роговей також підкреслив вагомість вшанування пам'яті жертв голодомору:

«...Сьогодні громадяни України живуть у власній незалежній державі, наявність якої могла б захистити наших пра-

щурів в 1932-1933 роках, і через прагнення до якої їх знищили.

Нашим моральним обов'язком є вшановувати пам'ять жертв Голодомору та переказувати історію геноциду українців кожному новому поколінню для того, аби не допустити подібного у майбутньому.

Пам'ять про Голодомор – це виклик українофобії, ненависті, грубому порушенню прав людини, дискримінаціям та геноцидам...».

Наприкінці заходу актор Штефан Апостол зачитав уривок з роману Анастасії Лисивець «Спогади про '33 рік», а Михайло Трайста прочитав кілька віршів, присвячених жертвам голодомору.

Степан К. Д. ТРАЙСТА

З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

1 Грудня – Національний день Румунії

1 грудня ми святкуємо Національний день Румунії, день, який свято зберігається в серцях усіх, день, коли ми зобов'язані згадувати про покоління, які воювали та жертвували, іноді навіть власним життям, заради того, щоб сьогоднішня Румунія йшла демократичним та європейським шляхом.

Румунський народ здійснив свій національний ідеал: об'єднання в суверенну і неподільну державу. Національні меншини також сприяли досягненню цього ідеалу своїми делегаціями з Трансильванії, Буковини та Бессарабії, які підтримали створення Великої Румунії та доклали значних зусиль для її створення.

Таким чином, національні меншини, які становили понад чверть населення нової держави, сприяли перетворенню Румунії на регіонального лідера. На знак подяки, демонструючи політичну зрілість тодішніх лідерів, Велика Румунія визнала рівність у

громадянських правах членів усіх етнічних спільнот, відповідно до Резолюції, прийнятої в Алба-Юлії.

Сьогодні, 103 роки по тому, Румунія є прикладом для інших в сфері захисту прав національних меншин, які відіграють важливу роль у подальшому просуванні країни по демократичному та європейському шляху, у належному функціонуванні установ, а також у збереженні атмосфери толерантності.

Цей приклад співпраці між державою та національними меншинами перетворює нашу країну на зразок передового досвіду та надає особливого характеру Національному дню Румунії.

Хоча у наші дні гарна співпраця та відчуття соціального миру вважаються звичайними досягненнями, гарантованими міжнародними договорами та внутрішніми законами, збільшення кількості популістських чи націоналістичних лозунгів у сьогоднішній Румунії, а

також войовничі прояви деяких держав не так далеко від нашого кордону, можуть суттєво вплинути на нормальне функціонування Румунської держави.

Тому ми повинні пильно стежити за будь-яким проявом ксенофобії чи ворожнечі, міжнаціональної та інших видів. Ігнорування найменших спалахів ненависті спонукає тих, хто їх породжує, надалі переслідувати лише власні інтереси, у результаті чого невдовзі ми можемо прокинутися в країні, де популістська риторика ненависті стають звичайним явищем.

Ми не можемо допустити такого в Румунії, яка зуміла розвинути і приєднатися до головних міжнародних організацій, відстоюючи демократичні та європейські цінності. Ми зобов'язані продовжити роботу наших попередників у просуванні західних цінностей, які продемонстрували свою ефективність.

Як представник української меншини, я хотів би передати всім вітання понад 50 000 етнічних українців Румунії, які завжди зустрічають це національне свято з радістю, впевненістю в демократичні та європейські цінності, які Румунія утверджує сьогодні.

Вітаю вас з Національним днем Румунії!

ГОЛОДОМОР – НАЙЖАХЛИВІШИЙ ПЕРІОД В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

З трибуни Палати депутатів я нагадав, що кожного року в четверту суботу листопада українці зі всього світу вшановують пам'ять жертв Голодоморів – найжахливішого періоду в історії українського народу. Кульмінацією цього трагічного епізоду стали 1932-1933 роки, коли комуністичний режим до смерті заморив голодом близько 10 мільйонів українців: чоловіків, жінок, дітей та літніх осіб.

Механізми, запроваджені Радянським Союзом щодо насильного вилучення продовольчих запасів у селян, у тому числі зернових, шляхом запровадження смертної кари за приховування найдрібніших речей, необхідних для виживання, а пізніше - політики знищення національної самосвідомості українців, є одним з найбільших злочинів, скоєних на європейському континенті.

За останні два десятиліття спостерігається зміна ставлення до цієї трагічної сторінки в історії українців, чимало держав та міжнародних організацій розпочали процес визнання Голодомору та вшанування пам'яті його жертв, розуміючи, що такі вчинки

потрібно назавжди зберегти в колективній пам'яті.

На сьогодні Голодомор геноцидом українського народу визнали 24 країни, зокрема Аргентина, Австралія, Азербайджан, Бельгія, Канада, Естонія, Грузія, Угорщина, Італія, Латвія, Литва, Р. Молдова, Польща, США, Португалія і навіть Ватикан. До них додаються Організація Об'єднаних Націй, Європейський парламент та ЮНЕСКО.

Спроба стерти самотність етнічної групи є геноцидом, а рішення про визнання цього геноциду, хоча має скоріше символічний характер, є початком «історичної репарації» на користь українського народу, а також належним вшануванням пам'яті про мільйони невинно убієнних українців.

Нова моя зустріч із Державним секретарем з питань культів

У четвер, 25 листопада, я провів нову зустріч з Державним секретарем з питань культів Віктором Опаським.

Обговорення були зосереджені на основних питаннях, пов'язаних з поточною діяльністю як архієпархій, парафій та монастирів, підпорядкованих Українському Православному Вікаріату, Українському Греко-Католицькому Вікаріату так і всіх інших культових місць, розташованих у населених пунктах компактного проживання українців.

Таким чином, я представив низку про

блем, про які мене повідомили під час моєї останньої зустрічі з представниками Українського Православного Вікаріату, Українського Греко-Католицького Віка

ріату а також труднощі, з якими стикаються церкви в населених пунктах, в яких українці складають більшість.

Ми також проаналізували ситуацію української церкви в Бухаресті, а також обговорили спільні кроки Союзу українців Румунії, Державного секретаріату з питань культів та Українського Православного Вікаріату щодо пошуку земельної ділянки для зведення храму для відправи духовних потреб української громади в столиці Румунії.

На завершення я коротко представив декілька проектів, реалізованих СУР у співпраці з українськими церквами, а також запропонував започаткувати партнерство між ДСК та СУР у реалізації спільних проектів.

СВЯТКУВАННЯ РІЧНИЦІ ПАВЛА ТИЧИНИ У КЛУЖ-НАПОЦІ

130 річницю з дня народження Павла Григоровича Тичини (1891-1967) 20 листопада відсвяткувала українська громада міста Клуж-Напока в режимі онлайн. Цю подію організував Союз українців Румунії у співпраці з відділом української мови та літератури при департаменті слов'янських мов Клузького філологічного факультету університету імені Бабеша-Бойоя. Відомий П. Г. Тичина шанувальникам мистецтва віршування як автор неповторно музикальних віршів та поем, написаних в особливому поетичному стилі – кларнетизмі, властивому тільки йому. У своїй першій збірці Тичина говорить про ненасильницьку дійсність, коли "на людину дивляться як на скарб світовий". Та в нові, радянські часи він пише гімни та вірші, в яких використовує радянські пропагандистські гасла і прославляє новий лад. За них цього легендарного митця не перестають критикувати. Він чудово співав і вправно грав на бандурі та кларнеті, був шанувальником і знавцем живопису, людиною делікатною і вразливою, а також панічно наляканою можливістю арешту і фізичного знищення. У вступному слові доктор-лектор М. Гербіл в якості співорганізатора та ведучої заходу підкреслила належність П. Тичини – поета, перекладача, публіциста та громадського діяча радянських часів – до «найвизначніших поетів українського модернізму», а також до «найосвідченіших осіб 20-го століття». Павло Григорович, для прикладу, самотужки вивчив та вільно володів 15 мовами, а перекладав з 40, хоча й не отримав вищої освіти.

Стислим та загальним оглядом творчої діяльності Павла Тичини стала робота доктора-лектора Крістини Сілагі «Поетичний світ Павла Тичини» на румунській мові. «Літературний шлях Павла Тичини був позначений

болісними роздумами, похмурими передчуттями, успіхами й мистецькими невдачами. Незважаючи на синусоїдну траєкторію своєї долі, автор «Сонячних кларнетів» залишиться в історії української літератури як поет, який досяг найвищих частот людської чутливості й емоцій», – зазначила доповідка у вступі. Після короткої оповіді про дитинство та

Авторка проаналізувала зміст, сюжет, використані художні засоби кожної з них. Збірки Тичини «Замість сонетів і октав», «Плут» і «Вітер з України», опубліковані у 1920-1924 роках, говорять, на думку викладачки, про «зрілість його ліричної творчості» та про «наслідки більшовицької політики в Україні».

«Встановлення тоталітарного режиму стало кульмінаційною точкою у його поетичній творчості, оскільки місія поезії зводилася до 3-х понять: «прославляти», «закликати» і «боротися», – виділила промовиця. За такими принципами створені вірші Тичини 30-х років та післявоєнного періоду. Ці твори вважаються невартісними і невдалимими, вони свідчать про занепад колись такого обнадіюючого творця. Тим не менше «поява Тичини на арені української літератури відіграла особливо важливу роль у подальшому розвитку української поезії» – на завершення підкреслила пані К. Сілагі.

У продовженні організатори запропонували нашій увазі переглянути документальну стрічку з серії «Гра долі» про Павла Тичину. Йшлося про сентиментальні почуття поета – його захоплення, правдиве та трагічне кохання, відносини з майбутньою дружиною. Особливу увагу було зфокусовано на зв'язку з Наталкою Коновал, про який написав Павло Загребельний в повісті-есе «Кларнети ніжності». Глибокі свої переживання поет висловлював у віршах, які залишаються зразком поетичної ніжності. Деякі з ліричних творів Тичини було зачитано учасниками заходу для того, щоб, за словами пані Гербіл, «проілюструвати самотність його поетичної манери... та вишуканість його поезій в загальному».

(Продовження на 6 стор.)

Ольга СЕНИШИН

юнацькі роки поета, вона більш детально розповіла про переповнену оригінальними творами першу збірку «Сонячні кларнети» (1918), яку «з великим ентузіазмом зустріли критики того часу». Було звернено увагу і на так звану «національну трилогію», що складається з поем «Золотий гомін» (1917), «Дума про трьох вітрів» (1917) та «Скорбна мати» (1918).

УКРІНФОРМ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ РЕФЕРЕНДУМ ЩОДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

1 грудня 1991 року в Україні відбувся Всеукраїнський референдум щодо незалежності України, на якому волевиявленням народу було підтверджено Акт проголошення незалежності України, ухвалений 24 серпня 1991 року Верховною Радою України.

«Не підтримати незалежність означає підтримати залежність», – таким був головний аргумент тих, хто бачив майбутнє своєї батьківщини тільки у незалежному статусі.

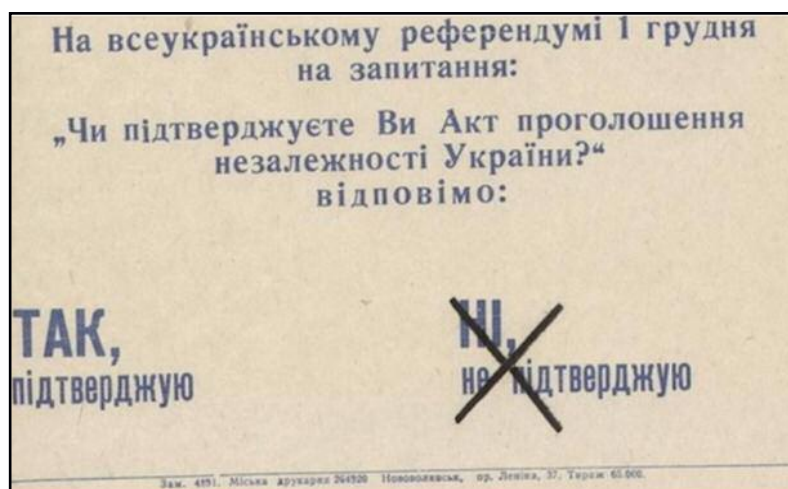
Напередодні референдуму великий вплив мала небайдужа позиція української інтелігенції, зокрема, пристрасне слово Ліни Костенко, з яким вона звернулася до громадськості: «Люди! Ось ви в неділю підете до виборчих дільниць, але не думайте, що це ваші кроки. Це вже хода історії!».

1 грудня 1991 року 90,92% виборців дали ствердну відповідь на запитання: «Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності

населеного пункту, де ідея незалежності України не знайшла б підтримки більшості громадян. Зокрема, в Криму за незалежність проголосували 54,19% громадян, у Севастополі – 57,07%, у Донецькій, Луганській, Одеській та Харківській областях волю до власної держави виявили понад 80% громадян. В Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській, Волинській, Рівненській, Житомирській, Київській, Хмельницькій, Черкаській, Вінницькій областях «за» проголосували більш як 95% громадян.

Втретє за 350 років нашої героїчної і водночас трагічної історії – від Визвольної війни середини XVII століття – Україна здобула самостійність.

Вже наступного дня, 2 грудня 1991-го незалежність України визнали Польща і Канада, 4 грудня – Литва і Латвія.

України?» Не було жодного регіону, жодного

День Об'єднання Румунії – в національній пам'яті

Святкування Дня Об'єднання в Румунії проходить на початку грудня. Дата свята приурочена до дня об'єднання Румунії в 1918 році. Святкові заходи включили парад, урочисті і культурні події.

День Об'єднання відзначається в Румунії з 1990 року, після падіння комуністичного режиму. Національне свято вшановує об'єднання країни і формування румунської держави в її теперешніх кордонах, яке відбулося в 1918 році. Нагадаємо, що повна незалежність Румунії, коли відбулася ратифікація Декларації Незалежності від Османської імперії в 1877 році, була визнана в 1878 році. Однак тільки 1 грудня 1918 року у місті Алба-Юлія відбулося остаточне об'єднання з Трансільванією, Кришаною, Банатом і районом Марамуреш.

У тому чи іншому вигляді Національний День в Румунії існував і до 1990 року. Спочатку він був

встановлений на 10 травня, що мало подвійний сенс. У цей день принц Карол I, обраний після повалення 20 квітня 1866 року Олександра Іоанна Кузи правлячим принцом румунського Об'єднаного князівства, ступив на румунську землю. У цей день в 1877 році він ратифікував Декларацію Незалежності, яка послужила актом виходу зі складу Османської імперії.

Коли Румунія потрапила під окупацію комуністичної імперії, дата Національного свята була встановлена на 23

серпня. Вона символізувала акт повалення профашистського уряду Іона Антонеску в 1944 році.

Минуле залишається в минулому, але має слугувати теперешньому. Сьогодні Румунія святкує свій Національний день, який також називають „Великим Днем Об'єднання“, парадом і урочистими публічними виступами національних лідерів. Країна одягається в кольори національного прапора. Основні заходи проходять в таких містах, як Бухарест і Алба-Юлія. Це офіційне державне свято, так що у багатьох людей в країні вихідний день. Банки, державні установи та багато приватних підприємств закриваються, щоб дати можливість своїм співробітникам долучитися до святкової події або провести час з сім'єю. Організовується ряд культурних заходів, присвячених символам національної пам'яті.

Свято всього румунського народу

Національний День Румунії святкується кожного року першого грудня, оскільки 1 грудня 1918 року відбулося об'єднання Трансільванії з Румунією, тому що в цей день завершився процес утворення румунської національної держави. Національний день, 1 Грудня, є святом усього румунського народу.

Кожного року це свято настає моментом, якого передаємо з покоління в покоління, також прадідівські достоїнності, відроджуємо історичні моменти, розвиваємо почуття і любов до рідної місцевості, до своїх людей, народу і своєї країни.

Це офіційне державне свято, де країна одягається в кольори національного прапора. Тому і цей день є вихідним.

Кожного року в Бухаресті, Алба-Юлії і в більшості міст відбуваються військові паради, виставлення вінків квітів до пам'ятників героїв.

Перше Грудня 1918 р. представляє головну подію в історії Румунії, дату, коли Алба Юлія проголосувала об'єднання Трансільванії з Румунією.

Велике Об'єднання 1918 р. є і залишається найпрекраснішою сторінкою в румунській історії.

Ми повинні любити і шанувати батьківщину, в якій ми народилися. День Національної Румунії є нагодою радості для всіх румунів. Це момент урочистості й тієї ж радості, яка дарує людям нагоду приєднуватися знову і знову до національних цінностей.

Микола ДУТКА

День Нобеля

День Нобеля – це щорічне вручення Нобелівської премії, яке проходить 10 грудня в Стокгольмі. Нобелівські премії користуються міжнародним визнанням як найпочесніша громадянська відзнака. Кожен лауреат отримує золоту медаль із зображенням Нобеля і диплом.

Нобелівські премії з фізики, хімії, фізіології або медицини, літератури та економіки вручає лауреатам його Величність Король Швеції на церемонії, що проходить у річницю смерті Альфреда Нобеля (в 1896 році в Сан-Ремо). Розмір грошової премії змінюється щорічно і становить приблизно 1 мільйон доларів. Нобелівські премії мають великий міжнародний престиж і, крім того, пропонують лауреатам значну економічну підтримку.

До уваги учнів і студентів!

Літературна спадщина Івана Котляревського – поема «Енеїда»

Іван Петрович Котляревський – класик сучасної української літератури. Заслуги першого класика нової української літератури полягають у тому, що він заговорив до народу його живою мовою. Саме у творах Котляревського вперше на весь голос залунала українська мова, саме він показав її багатство і красу, її невичерпні можливості для розвитку української літератури. Котляревський силою таланту й знанням життя народу та фольклору створив оригінальний реалістичний твір – і в цьому найбільше, епохальне, неперехідне значення поеми прагматері нової української літератури.

Поема «Енеїда» (1798):

– новий етап розвитку української літератури;

– перший в українській літературі твір, написаний народною мовою;

– три частини надруковано в 1798 році, 1809 – 4 частина, 1822 – 5 частина, завершення поеми – 1825-1826 рр.

– 1842 року видано (після смерті письменника)

Жанр: травестійна бурлескна поема. Котляревський травестував сюжет поеми римського поета Вергілія, наповнивши його національним колоритом.

Тема: змалювання життя українського суспільства кінця XVIII століття.

Проблематика: захист рідної землі від ворогів; патріотизм; виховання майбутнього покоління на принципах народної моралі; соціальна нерівність; честь сім'ї; дружба й кохання.

Мова твору: розмовна, грайлива; поема написана жартівливим віршем.

Художній напрям: просвітницький реалізм.

Головні герої: Еней, його батько Анхіз, мати Венера; друзі-троянці: Низ та Евріал; верховий бог Зевс; боги: Еол, Нептун, Юнона; Дідона; жриця бога сонця Сивілла; цар Турн та інші.

Поема Котляревського складається з 6 частин, тоді як Вергілія – з 12. У твір вплітаються епізоди з життя селян і міщан, козаків, старшини і священників, а також великі за масштабом описи побуту українського суспільства, роблячи твір оригінальним. Ніби жартуючи, автор відтворив минуле й заглянув у майбутнє. Тому «Енеїду» називають енциклопедією українського життя XVIII століття.

Античні герої перевдягнені в українське вбрання, перенесені в історичні умови українського життя. Події і люди змальовані здебільшого в жартівливо-знижувальному тоні:

Еней був парубок моторний
І хлопець хоч-куди козак,
Удавсь на всеє зле, проворний,
Завзятіший од всіх бурлак.

Еней – центральний персонаж, навколо мандрів якого будується сюжет поеми.

Частина I. Початок подорожі Енея після

загибелі Трої. Втручання бога вітрів Еола та бога моря Нептуна в мандрівку троянців. Гостювання в Дідони. Кохання й розлука. Самогубство жінки.

Частина II. Гостювання на Сицилії в Агесті. Життя небожителів на Олімпі. Поединок сицилійця Дареса та троянця Енея. Поминки за Енеєвим батьком Анхізом. Сон Енея: батько кличе навідати його в пеклі. Учинення жінками пожежі на троянському флоті.

Частина III. На землі Кумській. Зустріч Енея із Сивіллою. Подорож у пекло. Зустріч із батьком Анхізом.

Частина IV. На острові злої цариці Цирцеї. На землі царя Латина. Обмін подарунками Енея з царем Латином. Планування одруження Енея з Лавінією, донькою Амати й Латина, зарученою з рутульським царем Турном, – причина початку війни. Підготовка до війни, її початок.

Частина V. Війна між троянцями і рутульцями. Героїчний подвиг Низа та Евріала.

Частина VI. Продовження війни. Зевсова заборона втручатися богам в земні справи. Поединок Енея і Труна. Перемога Енея.

Сюжет: Після зруйнування Трої греками, онук троянського царя Еней, виконуючи волю богів, на чолі троянців мандрує в пошуках Італії, де має заснувати державу. Після семи років блукань по різних морях і країнах, зазнавши багато пригод, троянці прибувають до Італії. Зустрічають їх гостинно, але попереду – тривала й кривава війна троянців з рутульцями, бо цар рутульців Турн, як і Еней, хоче одружитися з дочкою царя Латина.

Наталія БУРДУЖА

СВЯТКУВАННЯ РІЧНИЦІ ПАВЛА ТИЧИНИ У КЛУЖ-НАПОЦІ

(Закінчення. Поч. на 4 стор.)

На завершення заходу виник обмін думок між учасниками на рахунок схожості долі деяких румунських літературних діячів, які, подібно до своїх колег з України, були змушені творити на партійне замовлення під час тоталітарного режиму. У випадку Павла Григоровича практично не маємо як зрозуміти розвиток, зміну його переконань і поглядів – він і його дружина знищили будь-який запис чи твір, який не відповідав би вимогам тоталітарного режиму. В радянські часи П. Г. Тичина був визнаним творцем, якого вивчали у школі та регулярно перевидавали. Він обіймав посаду міністра освіти УРСР, був голо-

вою Верховної Ради УРСР, першим поетом-академіком АН УРСР, неодноразово отримував урядові премії та нагороди. Той же Тичина на початку '50-их років писав рекомендації для виправдання «ворогів народу» – своїх колишніх знайомих і колег, конспіративно передавав їм гроші та клопотався «квартирними питаннями». Свої твори писав українською мовою і, завдяки його зусиллям, на думку деяких дослідників, русифікацію України було призупинено на кілька десятиліть. Підводячи підсумок, пані М. Гербіл зазначила: «Ми не замовчуємо і не оминаємо драматичну реальність письменника в цей своєрідний період. ...Нашим завданням є прочитати і зрозуміти літературні творіння Тичини, його переклади та публіцистику, які ні в якому разі не мають бути забутими».

ТІСНИЙ ЗВ'ЯЗОК ТВОРЦЯ З РІДНИМ КРАЄМ

Українці Караш-Северіну, а зокрема провід філії СУР цього повіту, всі її члени читають-перегортають бухарестську пресу українською мовою.

Так воно було і досі, так і залишилося, бо кожний любить свою рідну українську мову, і важливо, що в нашій пресі знаходимо завжди щось корисне для нашої національності.

Так сталося і тепер, коли українці Караш-Северіну почули від своїх керівників й побачили у наших часописах про славу новину, яка полягає у відзначенні 75-тиріччя письменника Івана Ковача, редактора часопису «Вільне слово», відмінного нашого громадянина, жителя села Копашиль Караш-Северінського повіту, бувшого відмінного учня Копашильської школи.

Ця дорогоцінна новина нас дуже зігріває, тим більше, що пригадуємо собі його сумлінність, його чемність у поведінці і підготовці до уроків.

Пригадуємо собі його молодечий голос, який покрював красою виконання пісень у шкільному дитячому хорі.

Треба сказати, що золотий голос Івана Ковача не забувався, а навпаки, продовжувався ще і в голосі студента Івана Ковача у Бухарестському університетському мішаному хорі, керованому талановитим чернівецьким диригентом Миколою Чобану, де був солістом.

Однією із важливих якостей Івана Ковача як студента, письменника, редактора був тісний зв'язок із рідним селом.

У цьому напрямі Іван не пошкодував приводити своїх колег у рідне село, щоби вони побачили місцевість, почули мову односельчан, щоби побачили сільську школу, щоби порозмовляли. І все це відбувалося на зустрічах із письменниками, його побратимами.

Дуже часто зустрічі бували із письменниками: із Ст. Ткачуком, М. Корсюком та ін. Треба підкреслити, що дуже багато читачів приходили на ці зустрічі.

Таким чином, Іванові колеги і друзі познайомилися із селом Копашиль, із його мешканцями, з іншими українцями Банату.

Ні в якому разі Іван не обходив школу та своїх учителів. Часто заходив у розмову із директором школи на користь обох.

Тому, хто читає Іванові твори, не трудно згадати його діда Василя Стільця, або берег «Чуга», героїв творчості Івана Ковача.

Портрет Івана Ковача та його твори можна знайти у приміщенні Караш-Северінської філії СУР у місті Карансебеші.

А сьогодні у творчості Івана Ковача бачимо: «Береги копашильського краю, босоногих сердець сліди...».

І це все відбувається, коли «Вітер дерева прочищує знов і в обелісках хатину шукає...», коли «на цьому боці червона тиша, на тому боці – вітри, вітри»...

До цього додається звернення до моря: «Буйними лийся ти горами поту, вітер поглиблюй у надра увесь, звийся багряними блисками льоту, в очі рибалок дми шумом небес».

Ось кілька зацитованих рядків із творів Івана Ковача, творця у нас новітньої, сучасної української літератури.

З найкращими побажаннями Іванові і всій його родині.

Іван ЛІБЕР,

Колишній директор Копашильської школи,

Композитор і диригент,

Голова Карашсеверінської філії СУР

Новий початок у Рускові

Починаючи з місяцем серпнем, отець Вікарій Українського Православного Вікаріату Іван Піцура вийшов на пенсію, після 47 років служіння в священному сані у парафії Рускова Марамороського повіту. Наступного місяця, у вересні, був оголошений конкурс для заняття посади пароху Русчанської парафії, на який записався і я, парох церкви села Бистрий.

З Божою поміччю та за бажанням жителів села Рускова, починаючи з 1 жовтня 2021-го року, я став парохом гарної, великої з побожними людьми парафії Рускова. Зізнаюсь, що я мав та далі маю великі емоції, зокрема з двох причин: тут

був парохом отець Вікарій Іван Піцура, який є добрим духовником, добрим адміністратором, доброю людиною та прикладом для всіх молодих священників. По-перше, під час служіння отця Вікарія був побудований у Рускові парафіяльний дім у 1983-му році, нова церква монастиря, за Облазом, роботи, що завершилися 2010-го року, а в перші роки його служіння у Рускові була оновлена старенька церква: розписом, іконостасом та меблями. По-друге, тут, у Рускові, отець Вікарій почав будувати новий великий, гарний православний храм. Спорудження нової церкви розпочалося 2015-го року з благословінням Блаженнішого Патріарха Даниїла та грошової допомоги християн парафії Рускова, а також фінансової допомоги з боку державної влади.

Наш храм майже повністю споруджений, до кінця року треба накрити лише дві малі башти. Як я вже підкреслив, з великими емоціями разом з моєю сім'єю ми прибули до села Рускова, але гарний прийом віруючих, добра їхня поведінка і повага, а також велика кількість людей, присутніх на Святій Літургії, дають мені сили, сміливості та надії служити та продовжити працю, щоби завершити будівництво і розпис церкви в Рускові.

Віддаємо славу Богу за великий дар, який злив на нас, за пастирство у Рускові, за можливість налічуватися серед ктиторів нового храму. Висловлюю подяку і глибокий поклін отцю вікарію Івану Піцури та його сім'ї, яка завжди підтримувала нас. Подяку висловлюю також кураторам та всім віруючим, які гарно прийняли нас і мають любов до церкви, до Бога та до рідної української мови.

отець Іван ЮРЧА

СЕНС ЖИТТЯ

Наше життя, яке сьогодні проживаємо, не має лише один сенс, воно може мати більше сенсів. Сенс життя, який ми можемо подарувати справжньому життю, не той самий для всього світу. Люди повинні знайти сенс свого життя, маючи багато спокою, терпеливості і порозуміння.

Кожна людина має своє особисте значення, не потрібно, щоб тебе до цього примушували інші. Перший і найголовніший шлях пізнання людини на землі є наближення до Бога.

Життя – це дар Божий, немає значення, у яких умовах проживає людина. Людство захоплюється проживати життя у добрих умовах. Людина, яку Бог сотворив на цій землі, бажає жити. Людина народжується й навколо неї збираються люди, радіють, що вона прийшла на світ.

По-перше, сенс життя людини проявляється у праці. Але нам потрібно знати, що життя людей пов'язане не тільки з боротьбою, а з досягненнями до злагоди, порозуміння і співпраці.

Людина, як суспільна істота, входить у світ з людським спілкуванням, формує свою мову, розвиває мислення. Кожна особа вважається членом суспільства. Сенс життя передбачається в удосконаленні розуму, своїх прагнень і здібностей.

Кожна людина сама по собі індивідуальна й унікальна. Люди не однакові, але вони збігаються своїми думками.

Сенс життя є той, щоб ти займав головне місце у суспільстві, знайшов місце роботи. Життя однієї людини згоджується залежно від її бажань. Наша поведінка залежить, які друзі і колеги ти собі вибираєш, середовище, у якому ти живеш.

Треба розсудити, що добре і що зле, щоб наше життя відбувалося нормально. Кожна особа дає сенс своєму життю через спосіб проживання, щоб раділа від своїх доречностей.

Наше життя подібне до пори року: Весною садиш, влітку радієш, восени збираєш, а зимою чекаєш гарних днів.

Сенс життя – найдорожча цінність людини. Від життя залежить світ, сенс буття, воно несе повну відповідальність за створений нею світ, за все, що в ньому діється.

Микола ДУТКА

ЯСЬКА ФІЛІЯ СУР ПОМ'ЯНУЛА МОЛИТВАМИ ТА ТИХИМ МОВЧАННЯМ НЕВИННИХ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 рр. В УКРАЇНІ

День пам'яті жертв голодоморів – геноциду Українського народу – це вагомий привід згадати і осмислити великі трагедії минулого століття, пом'янути у молитві невинних жертв. Цей день також спонукає нас вкотре подивитися прямо у вічі жахливій правді: голодомори в Україні були штучними, вчиненими людьми проти людей. Точніше – нелюдьми проти людей. Смерть це завжди моторошно... А смерть, котра настає внаслідок голоду, це абсолютно один з найжахливіших її варіантів. Уявіть собі, коли від голоду вмирають діти і немає чим цьому завадити, коли вмирають не по одинці, а цілими сім'ями, сотнями, тисячами... Голодомор 1932-1933 рр. – одна з найтрагічніших сторінок в історії українського народу. Не забуваймо й про голодомори організовані в 1921-1923 рр. та у 1946-1947 рр. У ці страшні для нашого народу роки корінне населення України також винищувалося через мор голодом.

У контексті продовження застосування заходів, внаслідок пандемії, спричиненої коронавірусом (COVID-19) та з урахуванням норм, передбачених чинним законодавством та рекомендаціями Департаменту з питань надзвичайних ситуацій та під впливом подій, які відбуваються на східному кордоні України, де проросійські сепаратисти ведуть запеклу гібридну війну братовбивства (до сих пір, за офіційними даними, та загинуло понад 15000 людей, з них приблизно 3000 цивільних осіб, а число зниклих безвісті нараховується сотнями, а то і тисячами, тисячі людей були змушені покинути свої домівки), Яська філія СУР, провела, як ми це робимо вже декілька років підряд 27-28 листопада, заходи із вшанування пам'яті жертв геноциду українського народу – Голодомору 1932 – 1933 років.

Акція була задумана як данина пам'яті тим мільйонам українців (за деякими даними 3,5 мільйона за іншими 5,7,8, а то і 10 мільйонів) загиблих внаслідок штучного голоду, організованого радянським тоталітарним більшовицьким режимом в Україні, який прагнув отримати безумовний васалітет та цілковиту покору Кремлю України та українців.

Організатори розробили і провели акцію із двох окремих частин: перша частина цього заходу у вигляді виставки, на якій були б представлені матеріали, що розкривають глибину трагедії, катастрофічний стан селянства, його неприродну смертність від штучного голоду, рівень руйнації суспільних взаємин, а саме: виставка книг і фотографій, присвячених голодомору та рулонний плакат, на якому були представлені драматичні картини того періоду, а друга частина мала відбуватися в залі Туристичного комплексу Молдова. На жаль, внаслідок заходів, прийнятих внаслідок пандемії, спричиненої коронавірусом, ми були змушені відмовитися від другої частини. Так що комітет вирішив провести акцію протягом двох днів в приміщенні філії. Наші відвідувачі отримали пояснення щодо представлених матеріалів, та документального матеріалу в цифрах та даних про події, які відбулися між 1929 і 1933 роками виступом голови філії. У своєму виступі голова філії нагадав учасникам кілька питань про визнання голодомору геноцидом українців 24 державами світу, кількість жертв, про географію голодомору, перші згадки у пресі про голодомор, офіційне визнання голодомору, «репресивні закони про охорону державного майна» і т.д.

За бажанням, наші відвідувачі мали змогу переглянути декілька документальних фільмів про український Голодомор.

День пам'яті жертв голодоморів – геноциду Українського народу – це вагомий привід згадати і осмислити великі трагедії минулого століття, пом'янути у молитві та тихим мовчанням невинних жертв.

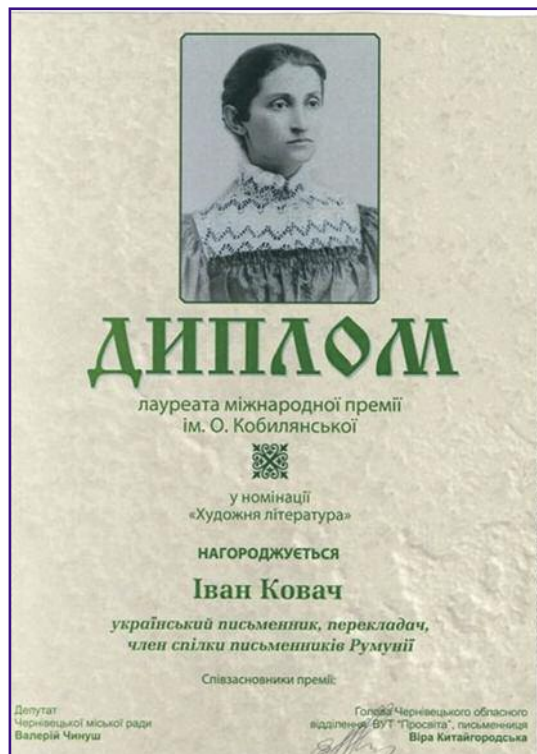
Віктор ГРИГОРЧУК,
Голова Яської філії СУР

Володимир АНТОФІЙЧУК

ВІТАЄМО! ІВАН КОВАЧ – ЛАУРЕАТ МІЖНАРОДНОЇ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Визначному громадсько-культурному діячеві, українському письменникові Румунії, щирому і відданому другові України Іванові Ковачу присуджено Міжнародну літературно-мистецьку премію імені Ольги Кобилянської 2021 р.

Офіційний і неофіційний послужний список Івана Ковача представляє колоритну творчу особистість, яка завжди у вирі подій – державних і міждержавних, літературно-мистецьких і освітніх. Адже він – член Спілки письменників Румунії і Національної Спілки письменників України, видавець і редактор багатьох книг, кореспондент радіо "Свобода" ("Вільна Європа"), власкор Національного агентства преси "Укрінформ" та Національного радіо України, один з ініціаторів засну-

вання Союзу українців Румунії, багатолітній радник Міністерства виховання та досліджень Румунії з питань освіти українською та іншими слов'янськими мовами, головний редактор часопису "Вільне слово".

Перша збірка Івана Ковача "Поезії" (1972), за одностайним визнанням критиків, стала переломним явищем в українській літературі Румунії, засвідчивши її перехід від традиційного до модерного письма, сходження на новий рівень мистецьких віянь у загальнорумунському та материковому українському контексті. Цю особливість підтверди-

Витоки поезії Івана Ковача легко віднаходяться в народнопоетичній стихії. Зрештою, фольклорні мотиви, образні засоби, інтонації, ритми вловлюються і в сучасній творчості митця. Вони органічні, бо змалку разом з українською класикою увійшли в його свідомість, стали часткою багатобарвного художнього світу. Внутрішнє багатство, експресію думки і високу естетику поезії Івана Ковача організовують несподівані метафори й порівняння, засновані на оригінальному сприйнятті світу в дивовижних картинах-образах, як, наприклад: "половіс жмут акацій, наче сум", "три берізки вигинають при

Організатори й учасники преміювання

ли і наступні збірки Івана Ковача – "Рівнодення" (1975), "Зав'язь" (1978), "Диво" (1981), "Життя без ком" (1985), "Остаточні світанки" (1988), "Заборговані ранки" (2000), "Гліссандо" (2001), "Де корінь, де поверхня" (2013) та ін.

дорозі вечір", "медом висвітлився гай", "на скалки розпалася ніч", "гуляє місяць об скло твоїх віч", "клени скрегоцуть болінням вогню", "дикий півень висить на місяці кров'ю".

Коли мова йде про Івана Ковача як поета, то треба відзначити і його прозу, зібрану у книжках "Явір, що в полі одинокий" (1974), "Чуга" (1976), "Оранжева балада та інші новели" (2006). Також окрема грань письменницького таланту Івана Ковача – літературно-критичні статті, опубліковані у двотомнику "Сміються, плачуть солов'ї...": Українська поезія в портретах-просвітліннях" (2014).

29 серпня 2021 р. Іванові Ковачу виповнилося 75 літ. На порозі свого нового життєвого рубежу романтично заангажований Поет весь у роботі й турботі про все довкола суще. Оце ж заходився писати книгу про своє рідне село, яке "серцем завжди затуляв у негоду", а на тлі його історії – й автобіографію. Безумовно, одне і друге, як і багато чого іншого, постане у своїх нових, раніше незбагнених іпостасях. Адже ж Поет завжди в чудовій мистецькій формі, готовий до нестримної ходи назустріч сонцю, назустріч новому дню, назустріч людям, задля яких і знаходить снагу для творення прекрасного.

Організатори заходу для вручення премій ім. Ольги Кобилянської. Справа – літературознавець, професор В. Антофійчук, який прийняв премію за І. Ковача

Коли говоримо про Бога

«Хай буде великий Господь!»

«Вернися до дому свого і розповіш які речі великі вчинив тобі Бог» (Лк. 8,39). Після одних чудес (головно уздоровління) Спаситель забороняє тим, яких уздоровив, казати комусь про їхнє чудове уздоровління, а після інших чудес, таких, як уздоровління біснுவатого, Він не тільки що дозволяє, а навіть посилає їх Сам, щоби й іншим розповідали про уздоровління, яке було можливе тільки Божою силою. І так і цей біснуватий, і самарянка, й інші стали апостолами Спасителя, хоча не ходили за Ним, а тільки розповідаючи про їхню коротеньку зустріч із Спасителем, зустріч, яка змінила їхнє життя.

Це нормальне бажання говорити про свою радість й іншим, щоб своя радість стала початком радості й для ближніх, є основою проповідання віри, розповсюдження доброї вістки, передавання віри через слово.

Сам Бог каже Своему народові ще в Старому Завіті, що слова, які Він до них промовив, мають бути як один знак, переданий радістю: «і будуть ці слова, що Я сьогодні наказую, на серці твоїм.

І пильно навчиш цього синів своїх, і будеш говорити про них, як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лижатимеш, і коли ти вставатимеш» (Повторення Закону 6, 6-7). Розповсюдження своєї радості віри вимагається від кожного з нас постійно розказувати один одному про радість яку нам приносить наближення до Бога через віру і все, чого вона вимагає від нас. «Я відкрию уста свої приказкою, нехай стародавні прислів'я висловлю! Що ми чули і пізнали, і що розповідали батьки наші нам, того не сховаємо від їхніх синів, будемо розповідати про славу Господню аж до покоління останнього, і про силу Його та про чуда Його, які Він учинив» (Пс. 77, 2-4). «Рід родові буде хвалити діла Твої, і будуть могутність Твою виявляти!» (Пс. 144,4).

Віра одного покоління є джерелом віри слідуєчого: коли наша віра слабка, тоді не будемо мати що передавати далі, бо віра народжується із слова, а не із мовчання: «віра від слухання, а слухання через Слово Христове» (Рим. 10,17). Віру проповідували Апостоли словом, добру вістку приніс нам Спаситель тільки словом і

нічого Сам не написав, а відтоді до нас віра передається також живим словом, радістю, прикладом життя і особистим відчуттям Божої присутності: «Багато я мав написати до вас, але не схотів на папері і чорнилом. Та маю надію прибути до вас, і говорити устами до уст, щоб повна була ваша радість» (2 Ін 12). Що мав Ап. Іван їм говорити устами, коли не розповідати, які речі великі вчинив йому Бог і які події великі бачив він?

Розповідання про Божі діла не є тільки способом передавання віри, але й її зміцнення: «Слово Христове нехай пробуває у вас рясно, у всякій премудрості. Навчайте та напоумляйте самих себе!» (Кол. 3,16). Й іншим разом Ап. Павло повторює ці слова, кажучи що дійсне християнське життя мусить мати і цей елемент – слово про віру: «розмовляючи поміж собою псалмами і гімнами, і піснями духовними, співаючи і граючи в серці своєму для Господа, дякуючи завжди за все Богові й Отцеві в ім'я Господа нашого Ісуса Христа» (Ефес. 5, 19-20).

Головно у нинішньому світі розмова про Бога має відрізнити вірників від невірників, має протиставитися поганим словам і їх заміщати: «Нехай тішаться та веселяться Тобою усі, хто шукає Тебе, та хто любить спасіння Твоє, і хай завжди говорять: Хай буде великий Господь!» (Пс. 69, 5).

от. Маріус М. ЛАУРЮК

РОЗЛУКА ТА НАДІЯ

Хриstopоклонну неділю
Ми нині святкуємо,
Коли нашого панотця
Ще у церкві чуємо.

Віднині вже не почуємо
Співу, ні науки,
Бо прийшов той час немилий
Нашої розлуки.

Будь-які розлуки людські
Є дуже болючі,
І для нас, парафіянів,
Й для панотця Юрчі.

Болить нас, що втрачаємо
Панотця такого,
Що за всі тринадцять років
Зробив для нас багато.

Служив Богові у церкві
За нас всіх молився
І для добра парафії
Щоднини трудився.

Поруч нього трудилася
І його дружина,

Наша люба добродійка,
Вчителька Юстина.

За все добро, що вчинили,
Бувши разом з нами,
Ми їм дякуємо щиро –
Усі християни.

Ідіть здорові куди йдете,
Щасливі бувайте,
Але просимо вас щиро:
Нас не забувайте.

Приходьте до нас у гості,
Будем вас чекати,
Чи на радість, чи на смуток,
Чи колядувати.

А ми будемо просити
Бога Небесного,
Аби нам послав іншого
Панотця доброго.

Отець-пенсіонер
Іван АРДЕЛЯН

26 грудня –
ДЕНЬ ПОДАРУНКІВ

Усім нам дуже подобається отримувати всілякі приємні подарунки. Це справжній сюрприз, коли, гублячись у здогадах, ми отримуємо щось зовсім несподіване, але в глибині душі лише крадькома окреслене в наших добрих надіях і мріях, що приносить нам непідробну радість і теплі почуття. Через подарунок можна передати не тільки свою ніжність і турботу, а й показати всю щирість своїх почуттів і переживань по відношенню до свого улюбленого або улюбленої, дру-

га чи подруги, родича, знайомого, колеги по роботі або навіть начальника. Не дивно, що колись у далекій Великобританії та пов'язаних з нею країнах Британської співдружності, а саме в Канаді та Австралії, Новій Зеландії та на Самоа, Кірібаті і т. д. виникло це дивовижне свято, свято сюрпризів, свято подарунків, свято уваги і небайдужості.

Спочатку він називався абсолютно інтригуючою назвою – «Boxing day» і був, за даними проекту DilovaMova.com, неробочим днем. Невідомо зв'язувався з християнськими традиціями і відзначався на другий день після Різдва. У цьому виявлялася частина практичної реалізації загальнохристиянських цінностей, які сповідалися Церквою і були притаманні вищому світському і освіченому прошарку суспільства.

У Біблії, в Діяннях Святих Апостолів, глава 20, вірш 35, написані слова самого Ісуса Христа, Який підкреслював, що блаженнеє давати, ніж брати.

3 Днем подарунків Вас, дорогі наші читачі!

Всесвітній день футболу, або «гри в м'яч ногами»

Ушанувальників футболу всього світу є своє свято – Всесвітній день футболу. Подякувати за нього можна ООН, яка і запропонувала його відзначати 10 грудня кожного року. Таким чином міжнародне співтовариство віддає дань цьому виду спорту, який для багатьох мільйонів не просто гра, а стиль життя.

Перша згадка про футбол як «про гру в м'яч ногами» історики знайшли в китайських джерелах, що датуються другим тисячоліттям до нашої ери.

Називалася вона Цу Чю, що означає «штовхати ногою». Гра у футбол дозволяла китайським воїнам підтримувати добру фізичну форму.

Коли вперше з'явилася ця гра точно ніхто не знає. Деякі стверджують, що попередником футболу була дика гра саксонців, які

жили в Англії у VIII столітті. На бойовищі, після битви, вони копали ногами відрубані голови супротивника.

Про цю гру відомо досить мало – те, що були ворота і воротар, те, що гра була частиною фізичної підготовки солдатів, і що вона була відома вже три тисячі років тому.

У футбол грали й у Давній Греції, і Римі близько двох з половиною тисяч років тому. У

Греції ця гра називалася «битва за м'яч», з чого можна припустити, що грали в неї відповідно, застосовуючи різноманітні прийоми бойових мистецтв.

ДО 150-РІЧЧЯ СМЕРТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Володимир АНТОФІЙЧУК

ЯК БУКОВИНА ВШАНОВУВАЛА ПАМ'ЯТЬ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ В 1911 РОЦІ

(Продовження з попереднього числа)

Бесідник зазначив, що найвищі чесноти християнські, як братолюб'є, любов до ворогів і любов до найменшого брата, були разом і найвищими ідеалами нашого кобзаря, за котрі він ціле своє життя боровся і терпів. Тому стоїть Шевченко завсіди на правдивім християнському ґрунті, в его творах проявляється щира любов, яку проповідував великий Учитель Христос.

По літургії відбулася панахида. Серце кожного щирого українця забилося живійше, як відчинилися райські двері і довгий ряд наших щирих українських священиків виступив перед царські двері «на солею», щоби відспівати обряд парастасу. Протосом при парастасі був наш о. архімандрит Арт. Ал. Манастирський. Крім того, взяли ще слідувачі оо. участь у сім обряді: о. сов. Галіп, о. сов. Семака, проф. унів. Денис Єремійчук, о. Т. Драчинський, о. Калинюк, о. Маланчук, о. др. Григорій, о. Копачук, о. Катеринюк, о. Гнідий, о. В. Танасійчук та о. диякон др. Шесан.

Годилося би тут піднести і се, що священики самі відспівали цілий обряд парастасу, що не є дуже короткий, і то на прекрасний «слов'янський глас», котрого, на жаль, у нашій місцевій кафедральній соборі майже вже зовсім не чути. Також треба з особливим задоволенням зазначити, що наша місцева і замісцева інтелігенція явилася так численно на богослуженню, що обширний кафедральний собор був переповнений учасниками. Були від поручники українських тов[ариств] «Правос-

лавна Академія», «Союз», «Січ» і «Запороже». Також українська молодіж усіх середніх місцевих шкіл взяла корпоративно участь у сім торжественним богослуженню.

Між учасниками бачили ми і кільканадцять селян із Чагра і з других по-близьких громад. Селяни заявили, що нарочно прибули до нашої православної кафедральної церкви,

щоби переконатися, чи волохи правду кажуть, що в православній кафедральній церкві не можна відправляти Служби Божої у слов'янській мові, бо се, мовляв, «волоська» церков.

І переконалися! У цілій літургії, у цілій панахиді не впало ані одного волоського слова, а ціла відправа і проповідь відбулися в нашій мові.

Оголошення

Шановні читачі, кореспонденти, співпрацівники «Вільного слова», повідомляємо, що електронна адреса редакції змінюється. Наша нова електронна адреса:

vilne.slovo@uur.ro

Також візьміть до уваги, що ми будемо приймати кореспонденцію на стару електронну адресу лише до кінця поточного року.

Тарас ІВАСЮТИН

АПОЛЛІНЕР ПРО УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ ПАРИЗЬКОЇ ШКОЛИ

(Закінчення. Прод. з попереднього числа)

Так зародилася геометрична скульптура, фактично, кубізм. Виставивши вперше свої твори у Німеччині (Хаген, Берлін), Архипенко заснував власну школу експериментального мистецтва в Парижі, де незабаром почали досліджувати аналітичний кубізм. У Франції художник прожив одинадцять років (1908-1919), що дозволило йому безпосередньо увійти у паризьке мистецьке середовище початку століття (Пікассо, Леже, Брак, Бранкусі, Дюшам, Глез). Цей період творчості мистця вважається найперспективнішим щодо творчих пошуків і відкриттів [1, с. 144-145].

У творчості скульптора з України помітні впливи єгипетських барельєфів – там форми й техніка єгипетського мистецтва виявляються в різних мистецьких галузях: в іконах, у народному театрі, у дерев'яній скульптурі... Естетичну еволюцію Архи-

пенка не проминув уважний погляд Гійома Аполлінера, який захоплено писав про українського скульптора, аналізуючи твори, виставлені в Салоні незалежних 1914 року: «Найновіше і найпривабливіше враження справляють поліхромні скульптури Архипенка, створені з різних матеріалів: скло, дерево, залізо поєднуються в них незвичним і найщасливішим способом» [4, р. 429-430].

Через місяць, у березні 1914 р., з'явилися ще дві статті французького поета. Одна з них є передмовою до каталогу виставки Архипенка, яка відбулася в берлінській галереї «Штурм». Вона – цінний документ епохи, бо містить аналіз творчості скульптора, збагачений особистими зв'язками Аполлінера з ним. Кілька коротких уривків з передмови дозволяють зазирнути в джерела натхнення Архипенка і вловити глибокий сенс його мистецтва, позначеного незаперечною самотністю: «У священному

характері Архипенкового мистецтва відчувається, як релігія впливає на темперамент творця. Наївні благочестиві образи чарували очі дитини, яка їх збільшувала і перетворювала... Як у всіх містиків, його почуття пробудилися разом, однієї чудової миті... В його творчості помітний ранній потяг до священної наготи східного міфологічного мистецтва. Його надихала грецька скульптура. Однак, лише скульптура єгипетська, чистіша і містичніша, відкрила йому і пластику, і стиль і, загалом, справила на нього найбільший вплив. Один ієрогліфічний папірус із Теутамуана захопив його еротико-символічним зображенням неба й землі... Потреба віри, якою просякнута його чутлива душа, так само хвилює мистця, як і зовнішній вираз цієї потреби... Виявився основний елемент його художньої творчості, з-під його різця виходили твори недооцінені, але шляхетні, пристрасні, примітивні, але довершені» [4 р. 437-439].

У ЛУГОЗЬКІЙ ЦЕРКВІ ВІДБУЛАСЯ ПАНАХИДА ЗА ПОКІЙНИМ ШТЕФАНОМ БОБИКОМ

Минуло вже 40 днів відколи наш українець Штефан Бобик відійшов у вічність на 75 році життя, залишив сім'ю, родину, знайомих і церкву. Покійний Штефан народився в українському селі Зоріле з повіту Караш-Северін як найменший син у родині, де всіх було семеро. Закінчив школу в рідному селі, опісля професійну в м. Решіці, а пізніше й технічну.

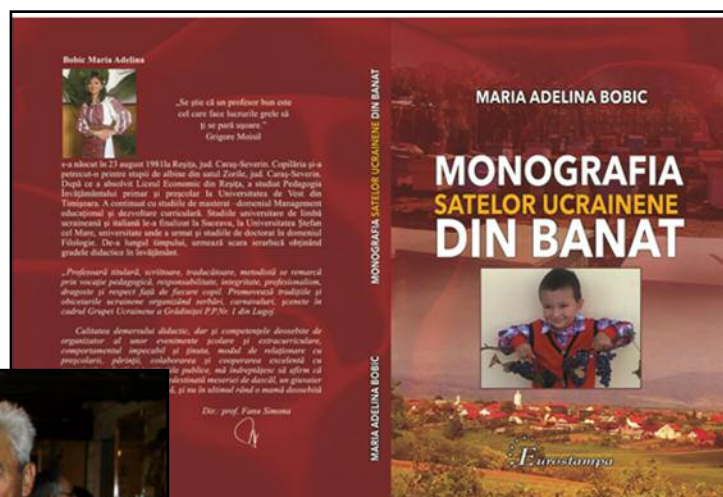
Працював на великому заводі ремісником-моделером, любив свою професію, навчав молодих людей роботи, сам подавав приклад як зварник, а потім шеф відділу.

З юних літ, з молодості любив молитися, любив церкву, навчався від старших дяків порядку читати церковні книги, пізніше служив у крилосі, був

присутній на святих літургіях, допомагав там, де бракували кантори, а головне в нових храмах, у монастирях.

Служив Богу до останньої хвилини. Велику любов мав працювати з бджолами, знав увесь порядок праці пасічника, читав багато, любив займатися.

Як кантор і добрий господар,

містить на її сторінках відомості про минуле й сучасне сіл, культуру, звичаї, їх традиції, заняття, про садівництво й бджільництво банатських українців. Певно будуть шукати і читати її як інформаційний скарб.

Покійний Штефан, як вірна, самовіддана людина з доброю душею, прихильним й терпеливим залишається в наших спогадах, як невичерпне джерело мудрості, розсудливості, молитовності.

Відклонився від сім'ї: дружини, дочок, внуків, від друзів і знайомих, котрі зі сльозами в очах не можуть примиритися з думкою, що не буде вже Штефана між нами.

Хай дарує йому Бог відпочинок легкий у царстві Божому.

Вічна йому пам'ять!

Текст і фото
Анна БЕРЕГІЙ

ВИДАТНІ УКРАЇНКИ

Княжа п'ятірка: як сестра, доньки та онука Ярослава Мудрого зайняли престולי Європи

Вони правили королями і народжували королів – від Польщі до Шотландії

Взагалі, київських князівень, які зайняли трони від Польщі до Данії, від Візантії до Норвегії, налічується дванадцять – їм ще 5 років тому «Укрпошта» присвятила окрему серію марок «Київські князівни на престолах Європи». Кожна з королівень, безумовно, мала цікаву долю. Але особливо виділяється серед цієї дванадцятки «п'ятірка Ярослава» – жіноча родина київського князя.

Королева Польщі Добронігва Володимирівна (1011-1087 рр.), донька Володимира Великого, сестра Ярослава Мудрого

У багатьох іноземних джерелах вона більше відома як Марія Київська – Марія було її іменем у хрещенні. Народилася близько 1011 року у князя Володимира і... Про її матір досі точаться суперечки. За одними джерелами, нею була законна дру-

а донька Святослава стала першою королевою Чехії – дружиною короля Братислава II.

Добронігва прожила 76 років, що у ті часи вважалося довгожителством, і до останніх днів користувалася авторитетом у своїх вже ясновельможних дітей.

Королева Франції Анна Ярославна (1032-1075 рр.), донька Ярослава Мудрого

Її друге ім'я – Агнес, дане дівчинці її матір'ю, другою дружиною Ярослава, шведською принцесою Інгігердою. Анна стала двічі дружиною – спершу французького короля Генріха I, по його смерті – дружиною графа Валуа, лідера опозиції, який завжди протистояв Генріху. І якщо перший шлюб був суто розрахунковим, то

джерелами, повернулася до Києва, за іншими – відійшла від королівських справ, передавши статус першої дами своїй невістці Берті Фрайзінгенській. Довгий час ніхто не знав навіть, де вона похована. Аж поки у XVII сторіччі в церкві Вільєрського абатства поблизу міста Етамп у Франції один з аббатів випадково прочитав на гробниці надпис: «Тут лежить пані Анна, вдова короля Генріха». І дата – 1075 рік.

жина Анна, за іншими – матір'ю Добронігви була наложниця князя. У будь-якому разі, дівчина виховувалася в рівних правах з іншими дітьми Володимира, зокрема, зі старшим братом Ярославом Мудрим. Саме він видав її заміж за польського князя Казимира I Відновителя.

Цей шлюб врятував Польщу від розвалу і підпорядкування Священній Римській імперії. Марка із серії «Київські князівни на престолах Європи».

Добронігва народила королю четверо синів і доньку. Старший син Болеслав II Сміливий після смерті батька зайняв трон і, подекуди, у всьому слухався матері. Решта синів князували у регіонах Польщі,

рівників Першого Хрестового походу.

Коли пристрасті навколо шлюбу з Валуа стихли і Філіп у 14 років був коронований на престол, Анна повернулася до Парижа і активно допомагала юнаку правити.

Збереглися навіть документи з її підписом «Анна Королева». Марка з серії «Київські князівни на престолах Європи».

Вона знала п'ять мов, привезла до Франції, як своє придане, Реймське Євангеліє, на якому потім присягали всі королі Франції. Листувалася зі Святим Престолом, і мала велику повагу серед знаті. Заснувала монастир святого Вікентія в Санлісі, який зробила своєю резиденцією.

Після смерті графа Валуа, за одними

другий – через шалене кохання, граф Валуа навіть покинув заради Анни свою дружину. Через осуд вищого світу вони навіть змушені були покинути Париж, а Анні заради коханого довелося залишити на регента сина Філіпа, який, зрештою, став французьким королем, і сина Гуго, який став вермандуанським графом і одним з ке-

Королева Норвегії і Данії Олісава (Єлизавета) Ярославівна (1025-1066 рр.), донька Ярослава Мудрого

За переказами, київська князівна (яка вже з народження мала скандинавське коріння – її мати і дружина Ярослава Мудрого Інгігерда була шведською принцесою) познайомилася з майбутнім чоловіком Харальдом III у п'ять років. Йому було 15, і він після братовбивчих війн за норвезько-данський престол втік до Києва шукати притулок у двоюрідної тітки Інгігерди. З роками Харальд очолив військовий «спецназ» і поступово відвоював скандинавські землі під своє підпорядкування, а Ярославу за підтримку віддачував неймовірною кількістю золота і данини.

Переписи свідчать, що цей сміливий норвежець був закоханий в Олісаву і не раз просився до Ярослава в зяті.

Але князь поставив умову: лише, якщо Харальд стане королем.

Харальд таки став королем, перебивши всіх конкурентів на норвезьку корону, заснував місто Осло – нинішню столицю країни і врешті одружився з донькою Ярослава.

(Далі буде)

Неля ЗІНЧЕНКО

♦ С Ж О Р І Ж К А Д Л Я Д І Т Е Й ♦

ХТО, ХТО, ХТО МИКОЛАЯ ЛЮБИТЬ...

Сято Миколая – одне з найвеселіших і дуже очікуваних свят як для малюків, так і для дорослих. Адже всіма очікують подарунків! Всіма обдаровуємо одне одного в ім'я Святого Миколая! Вечором з 18 на 19 грудня за Старим стилем, а з 5 на 6 грудня – за Новим стилем, всі чемні діти виставляють свої чобітки, щоб Святий Миколай не оминув часом і не забув поставити омріяного, бажаного подарунка! Бажаємо всім чемним дітям якнайбільше гостинців, адже лише чемним Святий Миколай приносить подарунки, а тим, які не слухали батьків, не вивчали уроки, тим Святий Миколай приносить «прутики»!

У нас, в Румунії, Миколи повинні відкупитися! Їх «зв'язують», а вони, щоб звільнитися, дають подарунків, а дорослих угощають!

Поздоровляємо всіх тих, хто зветься Миколою, чи Ніколетою! Бажаємо їм щастя, радості, гарних гостинців! Та гарних зимових свят і канікул!

(І.П.-К.)

ЗИМА! ЗИМА! ПРИЙШЛИ КАНІКУЛИ!

Дорогі учні, разом із зимовими канікулами приходять до нас і Зимові свята – Різдва ХРИСТОВОГО та НОВОГО РОКУ! Бажаємо Вам гарно відпочити, поколядувати! За релігійними переказами, дві тисячі років тому в місті Віфлаємі Діва Марія народила нашого Спасителя Ісуса Христа, якого Бог обіцяв через Своїх пророків. Від того часу Різдво стало одне з найголовніших і найвеселіших свят християнства. У цей час люди бажать одні одним щастя, миру та спокою.

На честь Різдва Христового усі православні церкви проводять Богослужіння.

Діти ходять колядувати, сповіщають народження Ісуса Христа – Сина Божого.

У наших українців Мараморощини, Банату, також і в деяких з місцевостей Буковини й Добруджі, господині накривають столи з 12-ма пісними стравами.

У цей важкий для України час помолимося і попросимо Господа-Бога, щоб у цей Святий вечір гармати замовкли, щоб панував МИР і щоб всі могли радіти Святу Рождества Христового. Дітям, – щоб батьки повернулися до своїх сімей, сини – до своїх матерів здоровими, цілими!

Дай, Божечку, щоб всі християни відчули Твою милість і щоб у всіх наших хатах запанував святковий, незабутній Святвечір, а діти щасливими ходили від хати до хати зі своїми зрум'янілими від морозу личками й щасливо нам поколядували! (І.П.-К.)

Н. Тріш

МИКОЛАЙ

Коли замерзла річка
І став біленьким гай,
Прийшов у темну нічку
На землю Миколай.

Від хати і до хати
Снігами через лід
Спішить, спішить завзято
Старенький сивий дід.

Він в шапці-невидимці,
У теплій козушці
Приніс усім гостинці
У чарівнім мішку.

♦ С М О Р І Ж К А Д Л Я Д І Т Е Й ♦

Найцікавіші факти про Різдво, про які багато хто не знає

1. «На противагу поширеній думці, у Біблії не вказана точна дата народження Ісуса», – наголошує видання. Офіційним церковним святом Різдво Христове стало у IV столітті, і папа Юлій I, «за випадковим збігом», присвятив його 25 грудню – дню язичницького свята під назвою Сатурналії.

2. У переддень Різдва 1914 року ворогуючі сторони на Західному фронті Першої світової війни припинили стрілянину й заспівали різдвяні гімни, а зранку німецькі та британські вояки навіть обмінювалися рукописаннями та подарунками.

3. За даними журналістів, колоністи-пуритани у Північній Америці спочатку не шанували Різдво: з 1659 по 1681 рік відкриті урочистості у Бостоні каралися

штрафом, а Конгрес США провів своє перше засідання 25 грудня 1789 року.

4. Політ Санта-Клауса небом на санях вперше описав американський письменник Вашингтон Ірвінг 1819 року.

5. Червононосого оленя Рудольфа вигадали копірайтери 1939 року, щоб заманювати покупців до універмагу Montgomery Ward. Настільки ж відомий персонаж різдвяної візуальної культури – сніговик Фрості, що палить люльку з кукурудзяного кочана, – ще в 1890 році почав фігурувати в рекламі алкоголю.

6. 1965 року американські астронавти панічним тоном повідомили на Землю про знахідку НЛО, пише журнал. "За декілька хвилин напруженої тиші в Х'юстоні почули тихе дзенькання дзвоників та звуки губної гармошки". Грали самі астронавти.

7. Давні кельти та германці вважали, що омела лікує рани та сприяє родючості, але традиція цілуватися під цією рослиною з'явилася лише у вікторіанську еру.

8. «Германці і в дохристиянські часи прикрашали вічнозелені дерева, щоб прикрасити темні, сірі дні зимового сонцестояння», – пише видання, наголошуючи, що перші справжні ялинки з'явилися у Страсбурзі у XVII столітті. В Америку мода на ялинки прийшла з Англії, куди цю традицію завіз принц Альберт.

9. Перший вертеп з живими свійськими тваринами влаштував святий Франциск Асизький 1224 року.

10. На Різдво португальці влаштовують бенкет для живих і мертвих, фіни йдуть до сауни, австралійці – на пляж, а в Іспанії проводиться найбільша в світі лотерея.

Марія СОЛТИС-СМИРНОВА

ДАРУНОК ДЛЯ ПЕСИКА

– Гав!

З-за порогу кімнати Святий Миколай почув собачий гавкіт.

– Невже почув? – здивувався Чудотворець.

– Гав! – знову гавкнув Вовк, підійшовши ближче.

– Що сталося, малий? – занепокоївся Святий.

Цуцик виляв хвостиком, ніби запитував, де його подарунок.

– А тобі що подарувати?

Рідко коли Миколая заставили зненацька. Головним чином всі домашні улюбленці спали без задніх лап.

Тут на столику нічний гість помітив книжку.

– То ось, звідки ти про мене знаєш? З подібної читав?

Песик покивав головою.

– Ну що ж! Слухняним був?

Знову кивок.

Відкрив Чудотворець свій диво-мішок. І дістав звідти кісточку – найкращий подарунок для песика.

– Гав, – подякував той. І побіг з подарунком до своєї подушки.

А вранці радів з маленькою кісточкою у купі нових книжок. Хтозна, яких там ще таємниць можна дізнатися.

«ЗАГАДАВ СОБІ ДОЛЮ». А ДОЛІ НЕ МОЖНА НІ ВГАДУВАТИ, НІ ОМИНАТИ...

Все діялось давніше, тодішнє коли я вперше почув незнані до того часу пісні у рідному північно-буковинському краї. Вони мене зачарували своєю милозвучністю, теплими романтичними словами у чутливим виконанні до того часу ще незвісного мені співака. Поцікавившись, я довідався, що їх виконує відомий Народний артист України Мар'ян Гаденко. Тоді я почув вперше це ім'я. Зачарований піснями, бажаючи їх мати у себе, старався їх знайти та купити. Шукав, цікавився всюди та марно навіть у Чернівцях не знайшов. Всюди чув одну і ту ж відповідь: «Вже не маємо, продалися, пробуйте іншим разом». І я пробував всюди де сподівався, що зможу їх знайти, але всюди відповідь була та ж сама.

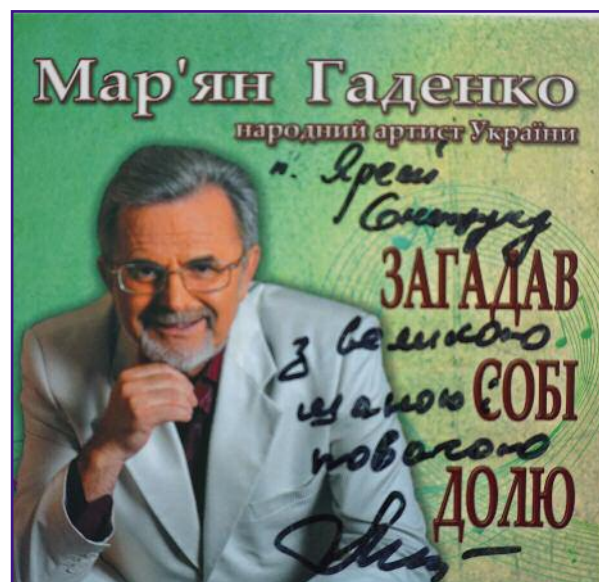
Дуже втішився, коли вдалося знайти у когось та переписати з однієї аудіокасети на свою кілька пісень, котрі опісля вдома слухав дуже часто. Про самого виконавця знав дуже мало. Так минуло кілька років й інших пісень в його виконанні не вдалося роздобути. Але надія мене не покидала і я все сподівався, що, все ж таки, колись вдасться роздобути й інші його пісні. Моя надія підтвердилася, здійснилася, коли я й не думав у ще більшій мірі, в якій я міг сподіватися.

Це сталося непередбачено 2015 року в Сігету Мармаціей, тоді, коли там, наприкінці жовтня, відбувся VII-ий З'їзд СУР, я маючи честь бути запрошеним взяти участь. Тоді і там я мав нагоду побачити й познайомитись особисто із народним артистом України паном Мар'яном Гаденком. Ця зустріч була для мене однією з найкращих, незабутніх подій мого життя.

Ми познайомились і відразу почули себе близькими, наче знали з давна, а в цьому, може, спричинилося й те, що ми обидва були буковинського походження, земляками, бо я народився в Чернівцях, а він у Сторожинцях. Це дало нам можливість знайти спільні теми для розмови. Я розповів дещо про себе, мою родину, про наше буковинське коріння, про батька і про його літературну діяльність, а у зв'язку з цим про те, як його шанують мешканці села Кліводин Кіцманського району, де мешкала його родина, і де, у школі, до котрої він ходив, поставили меморіальну дошку-

горельєф Дениса Онищука, якого гордо називають їхнім славним земляком, про що пан Гаденко слухав зацікавлено. Я ще сказав, що люблю слухати його пісні. У свою чергу, він сказав дещо й про себе та про свою артистичну діяльність. Хоч проведений разом час був недовгим, ми мали враження, що вже знаємося з давна. А щоб наша зустріч запам'яталась, ми сфо-

тографувалися. З цієї нагоди, я подарував йому автобіографічні «СПОМИНИ» мого батька, а в свою чергу пан Гаденко подарував мені свій DVD-диск «ЗАГАДАВ СОБІ ДОЛЮ» із піснями у його виконанні. Треба уточнити те, що він був і талановитим автором віршів, композитором багатьох пісень. Розійшлися друзями, ненавче давні знайомі, з надією, що ще будемо мати нагоду стрітатися. А до того часу всі присутні на З'їзді нетерпляче чекали почути Мар'яна Гаденка, як буде співати на сцені, бо це було заплановано у програмі після закінчення З'їзду.

Від того часу я все мав надію що такі з'явиться нагода знову стрінутись, та це вже не сталося і не станеться ніколи, бо на початку грудня з великим сумом ми довідалися про неймовірну вістку, що 3 грудня серце улюбленого, відомого національного артиста України Мар'яна Гаденка перестало битися, що він назавжди покинув цей світ. На жаль, його доля, про котру згадував у своїх піснях, цим разом була немилосердною і передчасно скоротила його життя. Він помер, але для нас він останеться завжди живим, тому що артисти продовжують жити завдяки своїм творам, пісням, які є невмирущими.

Приєднуємось до всіх, котрі його поважали, шанували, любили слухати його пісні, його теплі слова, бачити його приємну усмішку і жаліють його смерті. Висловлюємо наші щирі співчуття родині і близьким покійного.

ВІЧНА І СВІТЛА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Ярема ОНИЩУК,
Фото автора

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ: Головний редактор – **Іван КОВАЧ**

Редактори – **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ** та **Роман ПЕТРАШУК**

Комп'ютерний набір – **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ**

Техноредагування – **Роман ПЕТРАШУК**

Друкарня «RCR PRINT» Бухарест, Румунія; **ISSN 1223-8988** Adresa redacției:

Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: vilne.slovo@uur.ro/ Адреса сайту СУР: **www.uur.ro**

**Наклад фінансований
Союзом українців Румунії**

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.